

MASARYKOVA UNIVERZITA

PBSNPB2:

**Úvodní informace o předmětu
Vymezení nestátního neziskového sektoru
Historie neziskového sektoru v ČR**

Jakub Pejcal

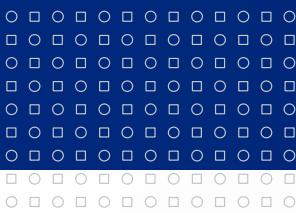
jakubpejcal@mail.muni.cz

ESF MU, Katedra veřejné ekonomie (kancelář č. 416)

Centrum pro výzkum neziskového sektoru

<http://cvns.econ.muni.cz/>

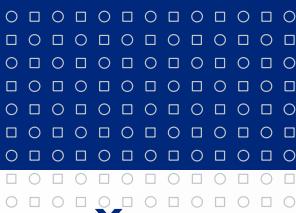
<https://www.facebook.com/CVNS>

OBSAH PŘEDNÁŠKY

- středověk – „prehistorie“
- osvícenství a národní obrození
 - fenomén mecenášství
 - formování novodobé občanské společnosti
- období první Československé republiky
- období „útisku“
- „nový dech“

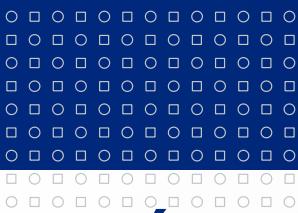

STŘEDOVĚK – „PREHISTORIE“

- Povinné členství
 - na základě určitého znaku příslušnosti k řemeslu nebo činnosti
 - Dobrovolné členství
 - spíše minimálně, charakteristické pro následující období
 - laická náboženská bratrstva, literátská bratrstva, mariánské družiny...
-
- již ve 13. století činěny pokusy o ustavení řemeslných cechů (z německého „Zech“ – řád, společenství)
 - některé skupiny (např. pražští řezníci) měly svá privilegia sdružovací již z doby Přemysla Otakara II.
 - v roce 1365 Karel IV. potvrdil privilegia malířům – Bratrstvo malířů (však v Praze ustaveno již roku 1348)
 - podobné cechy vznikají v Evropě později: 1401 Paříž, 1403 Londýn, 1502 Štrasburk.

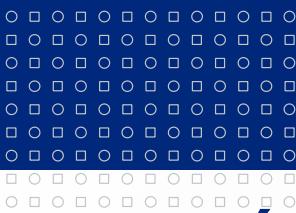

OSVÍCENSTVÍ A NÁRODNÍ OBROZENÍ (18. STOL.)

- důraz na dobrovolné členství, cechy však zůstávají
- myšlenky obecného prospěchu, vzdělání, zlepšování duchovního stavu lidstva a schopnosti lidského poznání
 - 1746 Olomouc – Societas Incognitorum Eruditorum (Společnost neznámých)
 - 1748 – Ignác Born a vznik Soukromé učené společnosti – Královské české společnosti nauk

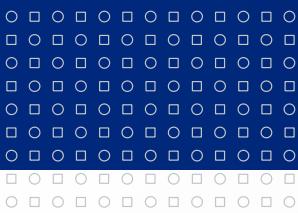

FENOMÉN MECENÁŠSTVÍ

- v rámci Osvícenství se začíná objevovat fenomén mecenášství
- zakládány první mecenášské spolky
 - 1796 – Společnost vlasteneckých přátel umění v Čechách (základ dnešní Národní galerie)
- mecenášství není znakem pouze spolků, ale i jednotlivců
 - později architekt Josefa Hlávka
 - zajistil překlad Shakespearova do češtiny;
 - odkup uměleckých předmětů neznámých autorů;
 - podpora básníků, malířů a hudebníků (Vrchlický, Zeyer, Aleš, Dvořák...);
 - zřítil Fond na postavení sochy sv. Václava na Václavském náměstí

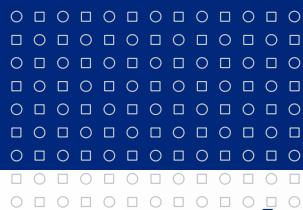

FORMOVÁNÍ NOVÉ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

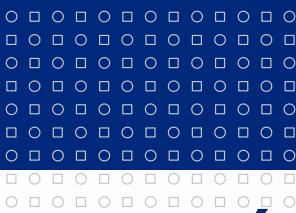
- 2. pol. 19. století se začíná formovat moderní občanská společnost
- další rozvoj mecenášství a filantropie
 - státní podpora je netransparentní, proto je nezbytná konkrétní adresná podpora občanů, která je předpokladem účelného využití.
 - podporovatelům se dostává značného společenského uznání
 - důležitá role církve (spolky s širší platností)
- vzniká řada nových a významných:
 - Společnost pro lidská práva (1835 - Francie);
 - Spolek Evropa (1854),
 - Spolek ctnostných,
 - Spolek pro péči o propuštěné vězně,
 - Sokol (1862)
 - Klub českých turistů (1888),
 - Junák (1911)

OBDOBÍ PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

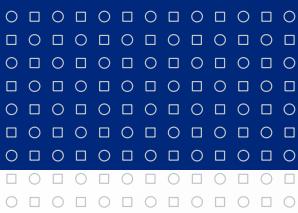
- spolky pochopitelně pokračují v činnosti
- mimo tradičních se objevují i nová sdružení a dochází ke značnému rozšíření činnosti
- mezinárodní spolky (odbočky Pan Klubů, Rotariánů...), často se základem na našem území - hnutí Panevropské (s podporou TGM)
- organizace nabývají na členech:
 - Sokol - 1929 – 629.136 členů
 - Junák – 1930 – 34.253)
- výrazným rysem byla dobrovolnická práce:
 - Československý Červený kříž, 1930 – 35.000 samaritánů
 - (dorost ČsČK – 483000 členů)
- tisíce drobných spolků – hasičské, čtenářské, pěvecké...
- (běžné, že v obci s 5.000 obyvateli bylo více jak 30 spolků)

OBDOBÍ „ÚTISKU“ A „NOVÝ DECH“

- prvorepublikové prolínání spolkového a politického života má vliv na heterogenitu neziskového sektoru, příklad skautů:
 - pravicoví skauti – Švehlovi junáci skauti Československa
 - židovští skauti
 - levicoví skauti – Spartakovi skauti práce...
- předzvěst dalších období? – nástup totality
 - Období protektorátu – útisk občanských aktivit
 - Socialismus – poroba a kontrola občanských aktivit
- „polistopadová éra“ – znovuobnovení občanských aktivit, rozkvět

VYMEZENÍ NESTÁTNÍHO NEZISKOVÉHO SEKTORU

❑ Základní literatura:

- ❑ HYÁNEK, Vladimír. *Ekonomika neziskových organizací*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 96 s. ISBN 8021035013.
- ❑ ŠKARABELOVÁ, Simona. *Když se řekne nezisková organizace: příručka pro zastupitele krajů, měst a obcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 129 s. ISBN 8021030313.

❑ Pro náročnější:

- ❑ POSPÍŠIL, Miroslav. *History of The Czech Nonprofit Sector.*
http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/97-scan2-history-cz-update09.pdf

